Оқушының аты-жөні: _____сынып_____

ҚАЗАҚСТАН ТАРИХ ПӘНІ БОЙЫНША.
ТЖБ. 6-сынып. І-ТОҚСАН. 25 – ұпай

Мақсаты: Түркі мемлекеттерінің тарихын анықтау.

Тапсырмалар: 1. Тірек сөздердің қандай мағына беретіндігін жазыңдар. 2 - ұпай

Түрік –

Жабғу –

2. Көне түркі жазуының тарихи маңыздылығы мен Атлах шайқасы туралы. + белгісін қою арқылы шындық/жалған кестесінде анықтаңыз. 7 - ұпай

р/с	тұжырымдама	Шындық	Жалған
1	Руна – жазуы құпия және жалған деген мағынаны білдіреді		
2	Орхон Енисей алқабынан 150-ден астам руна жазулары табылды		
3	Атлах шайқасы Талас өзенінің маңында болды		
4	Атлах шайқасында Түргештер мен Қарлұқтар Арабтардың жағына шықты.		
5	Қарлұқтардың, Түргештердің және Батыс Түрік қағанатының астанасы Суяб қаласы болды.		
6	Атлах шайқасы 755 жылы болған		
7	756 ж Жетісудағы билікті Қарлұқтар тартып алды		

3. 751 жылғы шайқас бүкіл Орталық Азияның тарихи, мәдени және саяси картасын өте қатты өзгерістерге ұшыратуға себеп болды. Осы бір ірі мұсылмандардың жеңісінен кейін Қытай патшалығы 1000 жылға дейін Қазақ жеріне аттап баспаған болса, ал ислам діні бұл жерлерде кеңінен тараған және қалалар аз уақытта әсем де көрікті болып дамыды. 4 - ұпай

Шайқас атауы	Себебі	Нәтижесі
Қорытынды:		

4. Кестені толтыр. 4 - ұпай

Қағанаттары	Түрік қағанаы	Батыс Түрік қағанаты	Түргеш қағанаты	Қарлұқ қағанаты
Құрылған жылдары				

5. Көне түркі дәуіріндегі жазуға байланысты сұрақтар. 2 - ұпай

1.Түркілердің жазуы қалай аталады

_____

_____

2.Бегілі ғалым В. Томсен «Тәңір» сөзінің құпиясын ашты қай жылы

_____

_____

_____

6. Көп жауап нұсқаларынан бір жауапты таңдап белгіленіз

1.“Түрік” этнонимі бірінші рет деректерде қашан кездесті
А. 542 ж. В. 545 ж. С. 546 ж. Д. 547 ж. Е. 548 ж.

2. Түрік қағанатының құрылған жылы
А. 542ж В. 552ж С. 545ж Д. 553ж Е. 563ж

3. Бумын қай мемлекетті басқарды.
А. Монғол В. Түрік С. Қазақ Д. Батыс түрік Е. Қарлұқ

4. Түрік қағанатының ыдыраған жылы
А. 552ж В. 545ж С. 563ж Д. 581ж Е. 603ж

5. Түріктер отбасына шапағатын тигізеді деп табынған:
А. Отқа В. Көк бөріге С. Ұмай анаға Д. Табиғатқа Е. Суға

6. Біздің жерімізде ерте орта ғасырларда ірге тіккен алғашқы феодалдық мемлекеттердің бірі
А. Түркеш қағанаты В. Түрік қағанаты С. Батыс Түрік қағанаты Д. Шығыс түрік қағанаты
Е. Қарлұқ қағанаты

ЖАУАПТАРЫ.

Оқушының аты-жөні: _____сынып_____

ҚАЗАҚСТАН ТАРИХ ПӘНІ БОЙЫНША.
ТЖБ. 6-сынып. І-ТОҚСАН. 25 – ұпай

Мақсаты: Түркі мемлекеттерінің тарихын анықтау.

Тапсырмалар: 1. Тірек сөздердің қандай мағына беретіндігін жазыңдар. 2 - ұпай

Түрік – мықты, күшті деген мағынаны білдіреді жалпы Түрік халқына байланысты айтылған.

Жабғу – Оғыз мемлекетінің басшысының лауазымы, кейбір түрік мемлекеттерінде «қаған» атағын қабылдағанға дейінгі жоғарғы қызымет иесі атанған.

2. Көне түркі жазуының тарихи маңыздылығы мен Атлах шайқасы туралы. + белгісін қою арқылы шындық/жалған кестесінде анықтаңыз. 7 - ұпай

р/с	тұжырымдама	Шындық	Жалған
1	Руна – жазуы құпия және жалған деген мағынаны білдіреді	+	
2	Орхон Енисей алқабынан 150-ден астам руна жазулары табылды	+	
3	Атлах шайқасы Талас өзенінің маңында болды	+	
4	Атлах шайқасында Түргештер мен Қарлұқтар Арабтардың жағына шықты.	+	
5	Қарлұқтардың, Түргештердің және Батыс Түрік қағанатының астанасы Суяб қаласы болды.	+	
6	Атлах шайқасы 755 жылы болған		+
7	756 ж Жетісудағы билікті Қарлұқтар тартып алды	+	

3. 751 жылғы шайқасы бүкіл Орталық Азияның тарихи, мәдени және саяси картасын өте қатты өзгерістерге ұшыратуға себеп болды. Осы бір ірі мұсылмандардың жеңісінен кейін Қытай патшалығы 1000 жылға дейін Қазақ жеріне аттап баспаған болса, ал ислам діні бұл жерлерде кеңінен тараған және қалалар аз уақытта әсем де көрікті болып дамыды. 4 - ұпай

Шайқас атауы	**Шайқастың, соғыстың болу себебі**	**Нәтижесі**
Атлах шайқасы	Тараз маңындағы Атлах қаласында араб және қытай әскерлері арасында ұлкен шайқас өтті себебі әсем табиғат жерін басып алып, ұлы жібек жолын өзіне қарату мақсаты тұрды Қытай елінің.	Түркештер мен қарлұқтар араб жағына шығып, соғыс бес күнге созылды. Шайқаста Қытай әскері толық талқандалды.
Қорытынды:	Атлах түбіндегі шайқастың түркі халықтарының тағдырында үлкен тарихи маңызы болды. Қытайлар Жетісудан қуылды. Арабтар мен Түріктердің бірігуінен кейін достық байланыс орнап, Ислам діні ене бастады.	

4. Кестені толтыр. 4 - ұпай

Қағанаттары	Түрік қағанаы	Батыс Түрік қағанаты	Түргеш қағанаты	Қарлұқ қағанаты
Құрылған жылдары	552 – 603 жж	603 – 704 жж	704 – 756 жж	756 – 940 жж

5. Көне түркі дәуіріндегі жазуға байланысты сұрақтар. 2 - ұпай

1.Түркілердің жазуы қалай аталады?

Қазіргі қазақтардың арғы ата-бабалары пайдаланған жазудың ежелгі үлгілері Орхон – Енисей немесе көне түркі руна жазуы деп аталады.

2.Бегілі ғалым В. Томсен «Тәңір» сөзінің құпиясын ашты қай жылы?

1893 ж «Кілті ашылған орхон жазулары» атты кітабында көне түркі жазуларының толық әліпбиі ғана емес, аудармасы да жарияланды. Енесей алқабынан 150-ден руна жазулары табылды.

6. Көп жауап нұсқаларынан бір жауапты таңдап белгілеңіз. 6 - ұпай

1.“Түрік” этнонимі бірінші рет деректерде қашан кездесті
А. 542 ж. **В. 545 ж**. С. 546 ж. Д. 547 ж. Е. 548 ж.

2. Түрік қағанатының құрылған жылы
А. 542ж **В. 552ж** С. 545ж Д. 553ж Е. 563ж

3. Бумын қай мемлекетті басқарды.
А. Монғол **В. Түрік** С. Қазақ Д. Батыс түрік Е. Қарлұқ

4. Түрік қағанатының ыдыраған жылы
А. 552ж В. 545ж С. 563ж Д. 581ж **Е. 603ж**

5. Түріктер отбасына шапағатын тигізеді деп табынған:
А. Отқа В. Көк бөріге **С. Ұмай анаға** Д. Табиғатқа Е. Суға

6. Біздің жерімізде ерте орта ғасырларда ірге тіккен алғашқы феодалдық мемлекеттердің бірі
А. Түркеш қағанаты **В. Түрік қағанаты** С. Батыс Түрік қағанаты Д. Шығыс түрік қағанаты
Е. Қарлұқ қағанаты